

ribovske gojence velja isto kot za ljubljanske. Gojenk je absolviralo v Mariboru leta 1931. 60; od teh je nastavljenih 40. 1932. je absolviralo 59 gojenk; od teh je nastavljenih 33. 1933. je absolviralo 65 gojenk; od teh je nastavljenih 14. 1934. je absolviralo 74 gojenk; od teh pa ni dobila še nobena zaposlenja.

Na ljubljanskem zasebnem učiteljsku pri Uršulinkah je absolviralo leta 1931. 23 gojenk; od teh je nastavljenih 8. 1932. je absolviralo 24 gojenk; od teh so nastavljeni 4. 1933. je absolviralo 23 gojenk; 1934. pa 25. Iz obeh let ni nameščena še nobena. Na Mariborskem zasebnem učiteljsku so absolvirale 1931. leta 23 gojenke; od teh je nastavljenih 10. 1932. jih je absolviralo 28; od teh je nastavljenih 7. 1933. so absolvirale 22 gojenke; 1934. pa 21 gojenka. Nameščena še ni nobena.

Iz tega lahko povzamemo, da je iz leta 1931. še vedno 83 nezaposlenih, iz leta 1932. 111; iz leta 1933. 178; iz leta 1934. 255. Vseh absolventov iz vseh štirih let je 1056. Od teh je bilo zaposlenih 429. Ostane jih še 627.

Omenjena statistika je sestavljena na podlagi izveštij in vseh polnomočnih objavljenih vestih potom dnevnega časopisa. Vključuje tudi, da se je statistiki posvečala velika pažnja, niso izključene malenkostne napake. Iz prosvetnega poročila ob zasedanju banovinskega sveta pa povzemamo, da je učiteljskih abiturientk brez službe 353. (Morda niso vštete abiturientke iz leta 1934.)

Iz omenjenega poročila pa tudi lahko povzemamo, da so potrebne še 1064 učilnice, da je povprečno število učencev na en razred 47

250 razredov pa ima otrok čez dopustno število (65!).

Mnogo abiturientk je dobilo tudi začasna zaposlenja za nagrado 400 Din iz bednostnega sklada. Nekatere vrše svojo bednostno službo že po leto dni in še več. Vključuje temu, da so v mizernih družinskih in gmočnih razmerah, se zanje ni našlo mesta pri rednih zaposlovanjih. Vzroki so pač različni. Največkrat napačna poudarjenost.

Iz podanega pregleda je razvidno, da tvorijo nezaposlen kader predvsem dekleta. Toda vključuje temu, da jih je vrglo življenje v položaj, ki ga niso predvidevale, vključuje temu, da se morajo boriti z materialnimi težavami, vključuje temu, da prejemajo za svoje polno delo samo malenkostno nagrado, vrše one svoj poklic, kakor ga lahko vrši samo vsem vremenom kljubujoča žena — resnična učiteljica.

Za primer naj navedem samo tele misli, ki jih je napisala ena izmed mnogih učiteljskih abiturientk, ki dobi podpora iz bednostnega sklada: »Imam 3 odd. in 59 učenec. Vsem tem dušam naj bom vodnica! Eno leto in pol sem že med njimi. Tako rada jih imam, ko da bi bila njihova prava mati. Saj ti otroci so tako lepi in dobri. Ista zemlja jih hrani, ko mene. Tako so žejni lepote in veselja, kot sem ga bila jaz. Tako dobro jih poznam, ko virtuoz tipke na klavirju. Poznam najkrajše tresljaje njihovih duš. Sola me tako prevzame, da sploh pozabim po tistem očenašu ob 8. uri, da učim in se zdržnem ob 12. uri, ko zazvonijo in me prikljče zvon nazaj, v tisto življenje, ki je tako strašno...« V.

Splošne vesti

† Mihailo Jović

V Beogradu je umrl 9. februarja t. l. Mihailo Jović, učitelj, mladinski pisatelj in bivši predsednik učiteljskega združenja. Pokojni je spadal v generacijo predvojnih političnih in stanovskih borcev. Bil je avtoriteta in je užival neomejeno zaupanje in spoštovanje celokupnega jugoslovanskega učiteljstva.

Velike zasluge si je pridobil pokojni tov. Jović na polju mladinske literature. Neštete pesmi in mladinske knjige pričajo o njegovi zmožnosti buditi v šolski mladini ljubezen do domovine, do lepote, pravice in resnice. Znan je tudi njegovi učeniki, proti katerih uporabi v šolah predvojne Srbije, je protestirala tedanja avstrijska vlada.

Že pred 50 leti je začel pokojni Mihailo Jović delovati za zblizanje vsega jugoslovanskega učiteljstva. Ko je bil izvoljen za predsednika učiteljskega združenja v Srbiji, je dvignil ugled združenja in tudi ugled učiteljskega stanu, kajti sam je bil dobro znan med vsem narodom. Njegove besede izgovorjene na skupščinah so odmevale tudi izven učiteljske vrste. — Bil je neustrašen borec za resnico in pravico, ki je znal tudi v najtežjih trenutkih obvarovati čast in dostojanstvo učiteljstva.

Moči so mu opešale v delu in borbi. V visoki starosti je zapustil solzno dolino, a na zadnji poti ga je spremljalo prav vse beograjsko učiteljstvo.

Na njegov grob mu je položil izvršni odbor JUU v imenu vsega jugoslovanskega učiteljstva venec z napisom: Prosvetnemu borcu in vodji jugoslovanskega učiteljstva — JUU — Beograd.

V imenu učiteljskega združenja je govoril na njegovem grobu tov. Sveta Avramović.

V grob je legel voditelj učiteljstva in voditelj naroda iz predvojne dobe. Neštete njegove zasluge za narod, za šolo in za učiteljstvo naj bodo zapisane v naših srcih, ko mu kličemo:

Slava spomenu Mihaila Jovića!

Vilim Kunst:

Na jug

(Konec.)

Osnovna šola.

Zanimalo me je osnovno šolstvo. V sredini mesta se dviguje v nebo dvonadstropna, ogromna stavba, novo šolsko poslopje. Ni denarja. Ni! Občina je samo na trošarini dobila tekmo pol leta okoli 200.000 Din. Za vagonje »afijona« zopet okoli 200.000 Din — a za dograditev šole se je šele sedaj našlo posojilo. Kakor čujem, hočejo adaptirati šolo le toliko, da se bodo mogli otroci vseliti. Ves inventar pa bodo prenesli iz starih šol.

Hajduki!

Kje so hajduki, o katerih sem preden sem prišel doli, toliko čul? Kje? Ni jih! Ti so plod bolne fantazije onih, ki bi na vsak način hoteli opisati to zemljo kot strašno. Ni jih niti v bližnji niti v daljni okolici. Med tukajšnjim narodom si ga ne moreš niti zamisliti. Njegova etična izgrajenost ne dopušča na to niti misliti.

Popadači.

Njim moram posvetiti posebno poglavje, saj so ga tudi oni posvetili meni. Popadači. Kaj so to? Narod sam jih tako zove. To niso morda razbojniki, ali bogzna kakšni klateži, marveč so le mali, mali komarji. Ne vidiš ga, a ubode te, da je joj. No, če paziš na nje, jih zamoreš tudi videti. Male živalce, mušice, ki brez brnenja sedajo, ali bolje skačejo po tebi in te grizejo. Ubodeno mesto malo zateče, silno srbi in se končno zagnoji. Vsak ubod povzroči gnojno rano. Narod pravi, da njemu to »ništa ne čini«. Da bi oteklo ali se celo ognojilo? Ne! Aklimatizirani so. Meni se je do sedaj ognojil vsak ubod. Na okna sem napel til, i tudi skozenj najdejo pot in zjutraj

je človek poln ubodov, ki povzročajo vročino slično malariji, ki pa menda preneha, ko ni več popadačev.

Malarija.

Malarija je nekda vladala v teh pokrajinah — ampak sedaj je hvala bogu skoraj iztrebljena. Tekom nekaj let so se obolenja znižala od 95% na petih 5%, ki bi jih našli menda tudi v vsakem drugem kraju. Tekom enega leta nisem videl niti enega od zloglasnih komarjev anofelov, ki sedajo na žrtve z glavno navzdol. Pravijo sicer, da jih je nekaj, pa tudi ti bi menda izginili, ako bi se opustila riževa polja, ki so njih gnezda.

V Vatošu.

Par dni po prihodu sva s Svetislavom posetila bližnjo vas Vatoš, ki je Kavadar v miniaturi. Hiše so enake onim v Kavadarju. Skozi vas teče Luda Mara, potok, ali bolje hudournik. Poleti suh, pozimi poln, pravijo mu »reka«. Na koncu vasi stoji mal mlin. Primitivnost, ki je vredna, da se obvaruje. Na pragu sedita dva moška srednjih let. Pozdravimo se, vprašamo za junačka zdravje in razgovor se prične. Spočetka sta bila nezaupljiva. Mislila sta, da sva prišla od oblasti, radi to baka. Ko sva jima razložila, da sva učitelja, so se leica razvedrila in razgovor je postal neprisljen. Vprašata me odkod sem. Pa jim povem. Eden od njiju je bil pri vojakih v Mariboru in sedaj tolmači svojemu tovarišu, kako je v Mariboru. »Da ga vidiš sve cement, sve cement, da možeš da legneš pa da spavaš. I na cementu konj. Da ima kod nas čovjek kao što ima tamo konj, dobro bi bilo.« Očividno ga je zadrževala vzorna čistoča, ki je revež videl pred kolodvorom konje na čistem belem cementu, pa se je spomnil svojega jadrnega rogoza, na katerem spi. Videl je tudi ljubljano in je ne more prehladiti. Vprašamo jih po

deco v Ljubljani, učitelji šol za slepo deco v Zagrebu in učitelji šol za nezadostno razvito deco v Beogradu.

— **Pravilnik o dečjih zavetiščih.** Minister prosvete je izdal splošen pravilnik o ustanavljanju, vzdrževanju, ureditvi in delu v zavetiščih in drugih podobnih ustanovah za zaščito in vzgojo otrok. Pravilnik bo za vse občine in zasebna združenja podlaga za sestavo lastnih pravilnikov o delu v ustanovah, ki jih bodo sama zgradila za zaščito in vzgojo otrok.

— **Upraviteljstva šol,** ki še niso poravnala zneska za mladinsko knjigo: A. Milković — Medveček Marček, so vljudno naprošena, da store to čimprej. Štev. položnice: 10.560. — Tiskarna Slatnar v Kamniku. Na srednjem delu položnice je pripisati v svrhu evidence: Medveček Marček.

— **Tovarišcem (-em) murskosoboškega sreza.** Na sobotnem zborovanju je bila prirejena zbirka za socialni fond. Oni tovariši (tovarišice), ki še niso prispevali za socialni fond, prejmejo prihodnje dni položnice z označbo »soc. fond« in naj takoj nakažejo primeren znesek v ta namen.

Ivan Hribar, blagajnik.

Osebnе zadeve

— **i Napredovali so učitelji (-ce) v VI. skupino** s kraljevim ukazom 11. VIII. 1934.: Čok Albert iz Zagorja (Sm.), Kramar Marija iz Vranskega (C.), Brumen Marija iz Sv. Jurja ob Šč. (Ljut.), Rogl Zorka od Sv. Lenarta v Slov. gor. (Mar. l. br.), Horvat Albin iz Maribora, Segula Janja iz Ptuj, Copić Elizabeta iz Šmartna pod Šmarno goro (Lj. okol.), Ramovš Antonija iz Trbovelj-Vode (Laško). S kraljevim ukazom z dne 31. VII. 1934.: Vutković Marija iz Krškega, Ravbar Marija iz Stare vasi (Brež.), Drušković Antonija in Daržić Cvetka iz pom. šole v Mariboru, Bulovec Alojzij iz Begunj (Rad.), Šeme Ana iz Dol. Logatec, Leskovec Josipina iz Stične (Lit.), Čuček Julija iz Ljubljane, Urbanc Katica iz Ljubljane, Blasig Vida iz Suhorja (Met.), Brglez Dragica iz Cadrana (Sl. Konj.), Cibic Kristina iz Maribora. V VII. skupino: Čepić Marjeta iz Solčave (Gor. gr.) in Rihter Zora iz Strigove (Ljut.).

— **i Prevedeni v IX. skupino so:** Sudar Gabrijel iz Slivnice pri Celju (Sm.), Lavrač Bogomila iz Dola pri Hrastniku (Laš.), Vidmar Franc iz Bele cerkve (Nov. m.), Miklavčič Pavlina iz Suhorja (Met.), Čuk Ivan iz Sv. Jakoba ob Savi (Lj. v.), Mezi Vinko iz Dovja (Rad.), Tičar Stana iz Ligojne (Lj. o.), Fras Stefan iz Nove cerkve (Pt.), Globočnik Justina iz Kapece (D. Lend.), Zabret Franciška iz Polja (Sm.), Cetin Rozalija iz Pišec (Br.), Pave Franc iz Dol. vasi (Koč.), Kovač Radoslav iz Trate (Sk. L.), Otrin Maks iz Vel. Laš (Kočevje), Volčjak Ljudmila iz Blok (Log.), Pinterić Ivan iz Trate (Sk. L.), Jager Valter iz Kužlja (Koč.), Jarc Julij iz Cadrana (Sl. Konjice), Nartnik Marija iz Tribuč (Cr.), Pavčič Marjan iz Rovt (Log.).

Učiteljski pravnik

— **š Napredovanje v položajno skupino** — sestava in oprema prošnje. Oni učitelj (-ica), ki je napredoval v višjo položajno skupino po 1. aprilu 1931., naj priključi prošnjam: 1. dekret o skupini, v kateri je, 2. prevodnico in 3. izvod iz »Uslužb. list«.

V tiskanih obrazcih za te prošnje (dokler so še v zalogi stare) spopolnite tako: »sem bil (-a) postavljen (-a) po uradn. zakonu z dne 31. marca 1931. z itd. ... v ... skupino. (Nadaljevanje črtajte.)

Ker sem v tej skupini itd.

poslu. »Ne biva«. Pri tem prikima. Narod namreč zanikanje prikima a potrdilo odkima. To posebno v začetku tujca zmede, da ne ve ali mu je odgovoril z »da« ali »ne«. Tožijo na slabe čase, a vendar izražajo veliko nade v boljšo bodočnost.

Crna reka.

Približno 10 km od Kavadarja teče večja reka, ki ji narod kratko pravi »Crna«. In res je črna od svojega izvira do izliva v Vardar. Ob njenih bregovih so bile pred nedavnim hude borbe. Po tej dolini je preko Kožuha vodila zmoglaslavna pot solunske fronte. Na bregih Crne je življenje vsaj v spodnjem delu pusto, višje gori pa veliki, divni pragozd. Skoda, da niso bliže Kavadarja. Ob Crni sem prvokrat videl riževa polja in mučno delo pri gojenju riža.

Stobi.

V kotu med Vardarjem in Crno leže svetovnoznane izkopanine Stobi. Mnogo sem čital o najnovejših izkopavanjih. Skoro nisem mogel verjeti vsega, pa smo se napotili s šolo, da si vse ogledamo. Pot nas je vodila ob vznožju Ljubeša, ki je bil nekada pogozden, pa so ga Turki »obril« ker so se bali ozredov, ki so v njegovi senci našli svoja zatočišča. Naša karavana šteje kakih dvajset oslov in par malih konjčev, vse drugo pešči. Pri Palikuri smo prekorčili Crno in čim smo bili na drugi strani smo opazili, kako iz puste zemlje raste staro bogato mesto. Prijazno nas je sprejel vodja izkopavanja g. dr. Jova Petrović in nam razkazal do sedaj izkopane zanimivosti. Mesto, ki se nanovo rodi je rimsko, grškega porekla uničeno od silnih potresov v sredini šestega stoletja. Vseh zanimivih izkopanin v kratkem kar ni mogoče naštet. Odkopana je skoro vsa glavna ulica ogromnega mesta. Z vsake strani ulice so bili postavljeni prekrasni mramornati stebri, ki so skoro

— **š Vprašanje.** S. V. v S. glede opreme prošnje za položajno skupino. »Ali mora prošilec, ki je dobil povišico v višjo položajno grupo, priložiti prošnji tudi dekret o priznani povišici položajne plače pred 31. III. 1931., ali samo dekret o priznani povišici položajne plače, ki ga je dobil po 31. III. 1931., k prošnji za višjo položajno skupino, ker stoji v »Ročnem katalogu« besedica »ali«.

Odgovor! Za napredovanje v višjo položajno skupino določa § 49. ur. zak. rok (dobo), ki jo mora uslužbenec efektivno prebiti v prejšnji (nižji) položajni skupini. Ko zadosti uslužbenec temu pogoju, sme zaprositi za napredovanje v višjo položajno skupino.

Dokaz, da je prebil v prejšnji skupini gotovo število let, je dekret o položajni skupini, v kateri se nahaja, kar pomeni oni »ali« v »Ročnem katalogu« na strani 80.

— **š Popravek!** V dopisu »Osebnа draginja« skla doklada se zmanjša... v »Učit. tovarišu« z dne 14. t. m. se mora glasi pravilno: »ki so dobili obvezno moč po 1. septembru 1923.« in ne »1. novembru 1923.«.

Naša gospodarska organizacija

DOM UČITELJIC.

V zadnjih letih se je v naših vrstah pojavilo zanimanje za domove, kar je naravna posledica razmer, v katerih živimo in potreb sedanja časa. Najprej sta prišla do cilja učiteljska domova v Mariboru in letos tudi v Ljubljani, kot sad dolgoletnega truda in zbiranja. Te prekornostne ustanove niso samo v veliko pomoč učiteljskim družinam, temveč tudi v ponos in zadoščenje vsem učiteljsku.

Nič manj potreben pa nam ni Dom učiteljic. Zelja po njem ni nova. Že več desetletij se je pojavljala vedno iznova, do izraza je prišla l. 1929, ko je bivše Društvo učiteljic ustanovilo fond za gradnjo doma učiteljic. Realizirala pa je našo idejo pokojna tovarišica Avgusta Kolnikova s svojim volilom. Začetek je tukaj, izvedba tega načrta je pa v naših rokah.

Kateremu namenu naj služi Dom učiteljic?

Mišljena je obširna stavba, moderno urejena, s stanovanji za učiteljice, nekaj sob za one, ki se muče samo začasno v mestu, po želji skupna kuhinja, nekaj sob za oddajanje ženskim društvom. Če bi pokazala potreba in dovoljevale razmere, bi se priključila domu gospodinske šole ali zavetišče za deklice.

Na uresničenje naših načrtov v tem obsegu pa ne moremo misliti, dokler nimamo na razpolago znatne vsote, ki jo bomo zbrale same; potem smemo potrkati tudi drugje.

Započele smo akcijo, ki bi nam to omogočila, ne da bi preobremenila posameznice. Prosimo in pozivamo tovarišice, naj pristanejo na odtegljaj od plače mesečno po 11 Din toliko časa, da se doseže znesek 1000 Din (t. j. 1 kamen za naš dom). To bi trajalo 7 do 8 let in če bi se odzvala polovica tovarišic v naši banovini, imamo zbrano vsoto, ki je potrebna, da uresničimo svoj načrt. Nabiralne pole za podpise smo razposlale poverjenicam vseh srezov in prosimo, naj se nam pridružijo vse, ne glede na to, če so včlanjene v naši zadrugi ali ne. Kamen ne velja za zadružni delež in darovalke za enkrat ne morejo pričakovati posebnih koristi, kakor tudi ne prevzamejo nikakih drugih obveznosti.

To darujemo naši skupnosti.

Res je, da živimo v težkih razmerah, kdo ve, če ne pridejo še težje? Ravno radi tega nam je potreben dom. Kot samopomoč si grade pri nas in po drugih državah razni stanovi svoje domove. Zlasti po ženskih domovih je potreba vedno večja. Nekaj primerov:

vsi ostali na mestu, kjer so bili izkopani. Iz samega razporeda na ulici, v javnih in privatnih hišah sklepajo, da narod ni bežal enkrat, temveč da se je vračal — pa zopet bežal. Prekrasno je izkopano svetišče dalje bogate dvorane — amfiteater itd. itd. Mnogobrojni mozaiki so odlično ohranjeni. Ravno tisti dan so odkrili nov popolnoma ohranjen mozaik ogromnih dimenzij. V kotu novi napis. Mozaik očistijo, izmerijo, slikajo, nato pa jih skrbno zopet pokrijejo z nepremočljivim papirjem, na katerega namečejo zemljo. Številni so izkopani kipi iz mramorja in bronu. Posamezni so vredni po deset milijonov in tudi več. Znanstveniki iz vsega sveta prihajajo, da si ogledajo redke dragocenosti. Posel seve ni dovršen. Izkopavanja trajajo s prekinjivami še dalje in bodo, če se bo delalo v takem obsegu (200 delavcev) trajala še par let.

Sploh je okolica polna dragocenih starin posebno starega denarja. Ob sredah zamoreš na trgu kupiti od kmetov in kmetice najrazličnejši star denar. Mnogi so si uredili zbirke vredne več milijonov. Pa tudi druge dragocenosti niso redke. Na njivi pri Glušcu so delavci na polju našli sfingo iz čistega zlata. Tam pri Crni mi je pravil nek kmet, da je odkril star grob, v katerem je bilo za dve prgišči nakita — zlatnine, srebrnine in raznega kamenja. Za take stvari je posebno Zare, preprost človek brez šol, ki se je lotil zbiranja starin v svrhu trgovine. Njemu se je za hvaliti za marsikatero stvar, ki bi jo sicer neuk narod uničil. V neki vasi n. pr. so se otroci na cesti igrali z srebrnim krožnikom vrednim 15000 Din. Zare ga je odkupil in ga tako rešil propasti, a ga ne proda. Pravi, da je na vsem svetu samo eden — pa mora radi tega imeti večjo ceno.

Razgledali smo znamenite izkopanine, okopali se v Vardarju in se po vročem polju vrnili v mesto.